

Mikrobiologický ústav LF UK a UNB
Kancelária WHO v Slovenskej republike
Zdravé mesto o.z.

SKANT- Škola antibiotickej terapie

Analýza pilotnej štúdie

Helena Hupková, Jan Trupl, Matej Belan, Darina Sedláková

Alexander FLEMING (1881 – 1955)

Objav penicilínu – 1929

82 rokov

po objavení penicilínu

PROBLÉMY REZISTENCIE

Infekcie v ambulantnej praxi

- Infekcie dýchacích orgánov
- 60 - 80 % všetkých bakteriálnych infekcií
- Infekcie vírusového pôvodu 60 - 80 %
- Nadspotreba antibakteriálnych látok
- Nadspotreba makrolidových antibiotík

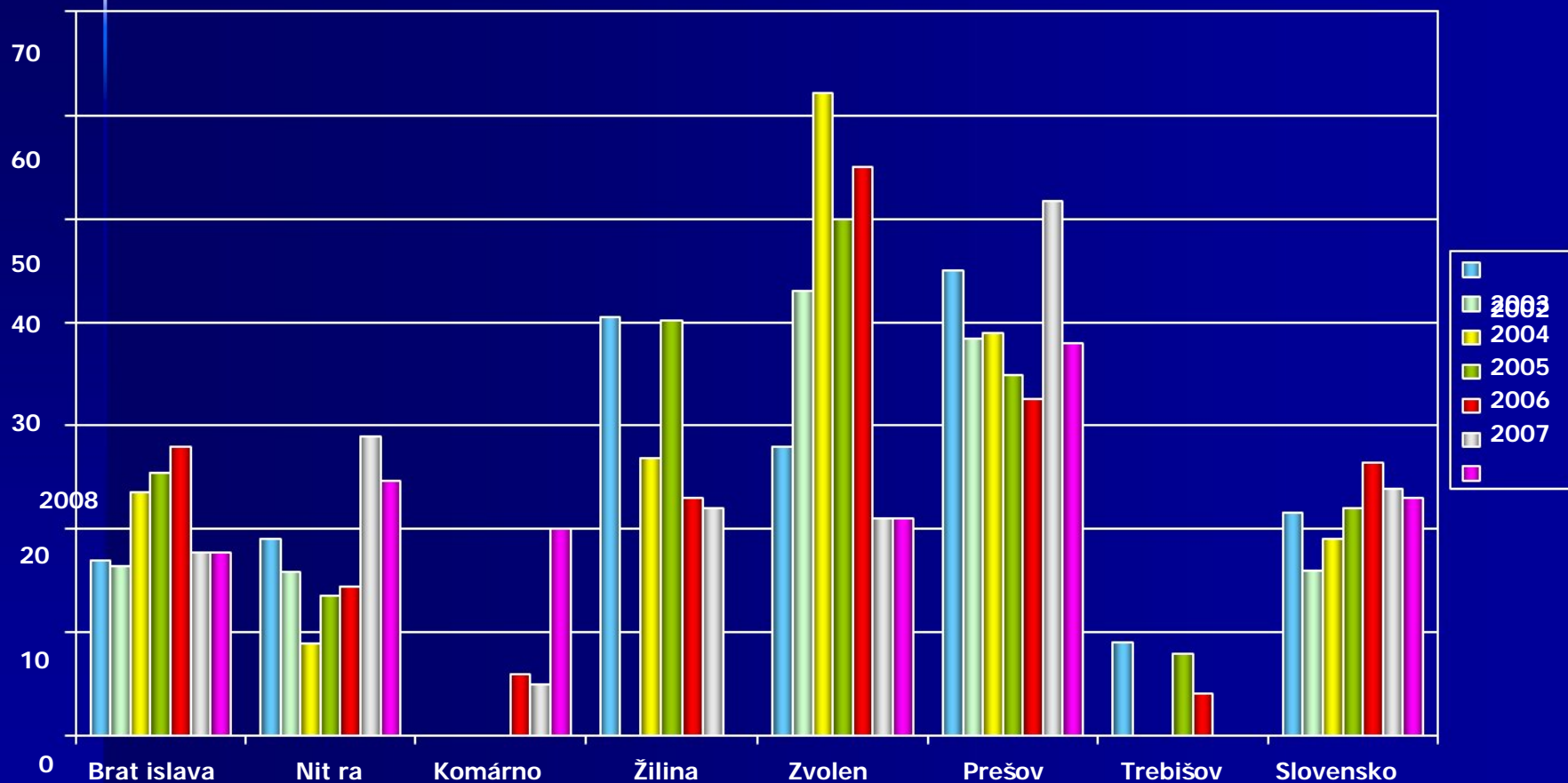

REZISTENCIA NA ANTIBIOTIKÁ

REZISTENCIA NA MAKROLIDY

Streptococcus pyogenes – rezistencia na makrolidy (%) v rokoch 2002 -2008

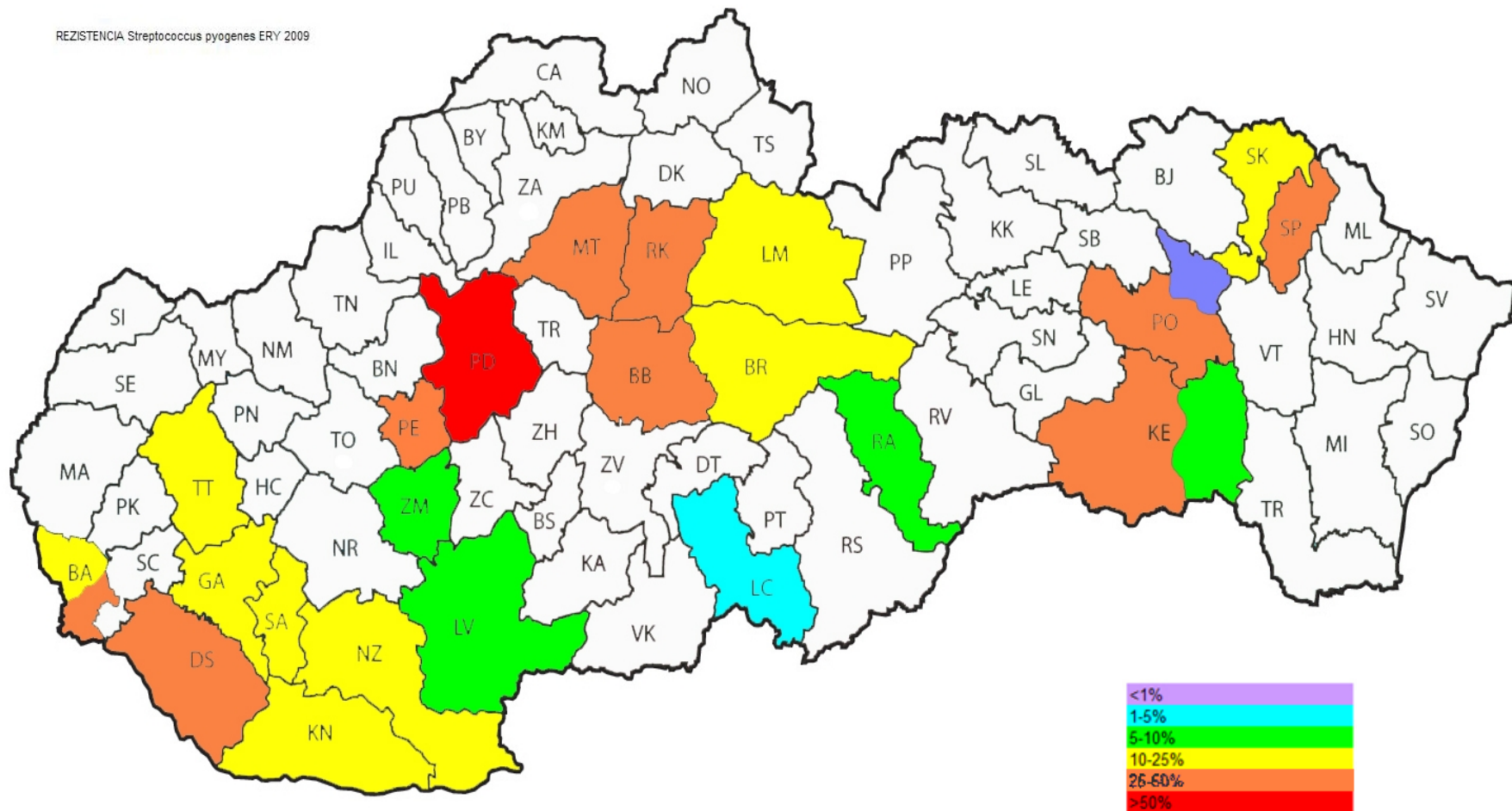
(Slovenský medicínsky dialóg 2010)

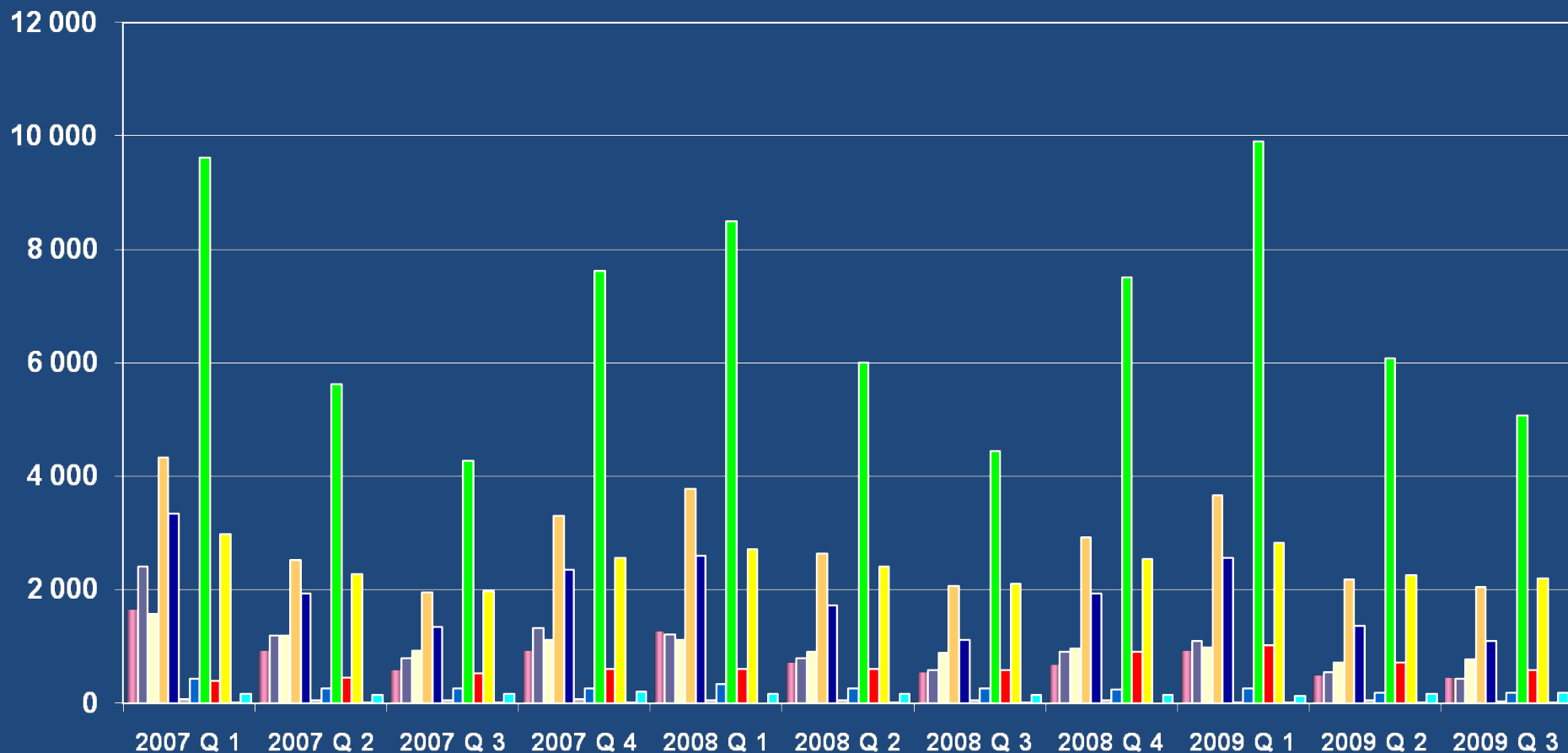
Rezistencia *S. pyogenes* na makrolidy 2009

S- MedDial

REZISTENCIA *Streptococcus pyogenes* ERY 2009

Spotreba ATB podľa skupín u VLD v rokoch 2007- 2009 v Prievidzi (počet balení).

J01AA Tetracyclines

J01CE Beta-lactamase sensitive penicillins

J01DA Cephalosporins and related substances

J01EE Combinations of sulfonamides and trimethoprim, inc

J01FF Lincosamides

J01XB Polymyxins

J01CA Penicillins with extended spectrum

J01CR Combinations of penicillins, incl. beta-lactamase

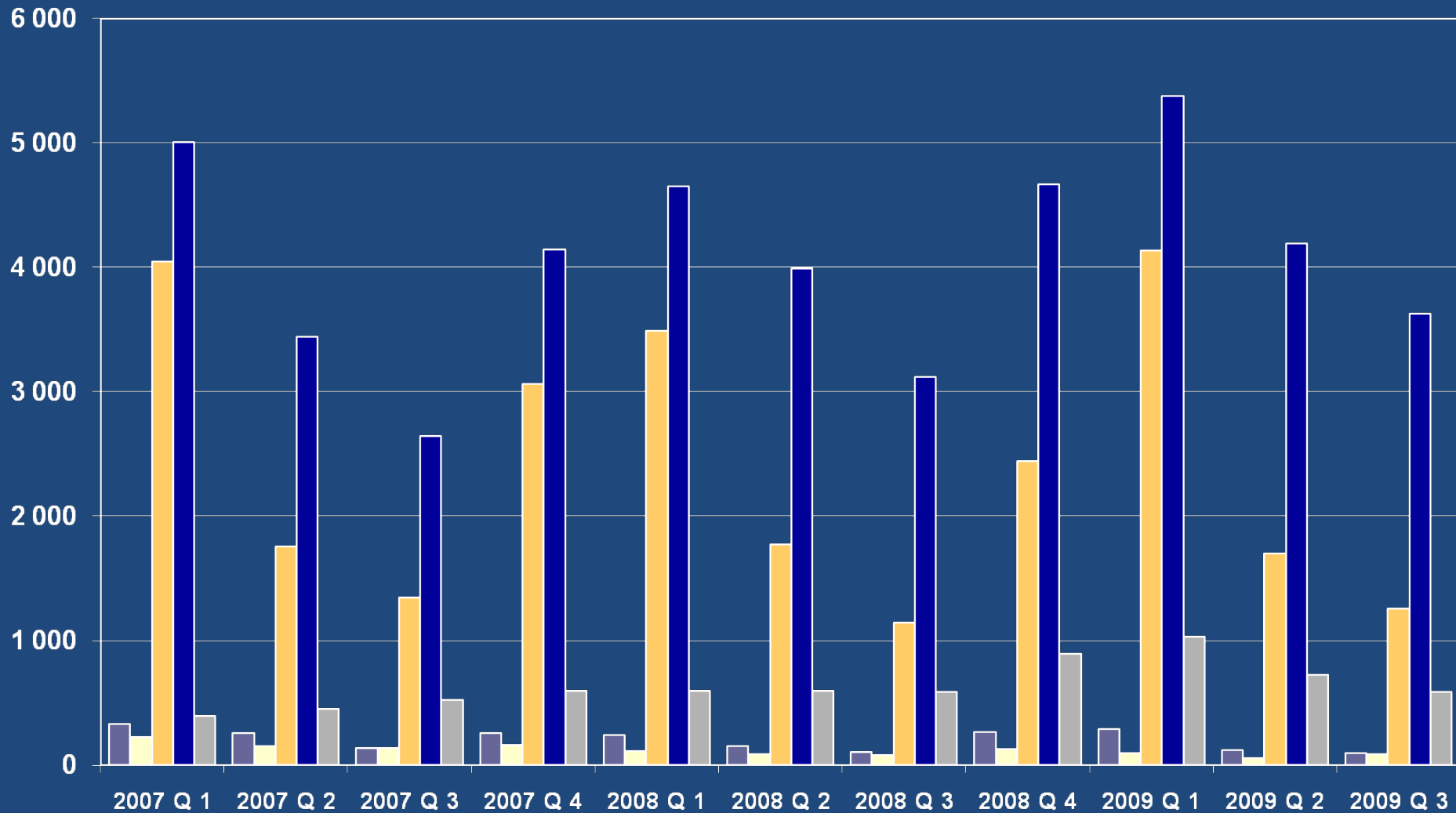
J01EA Trimethoprim and derivatives

J01FA Macrolides

J01MA Fluoroquinolones

J01XX Other antibacterials

Spotreba makrolidov u VLD v rokoch 2007 – 2009 (počet balení).

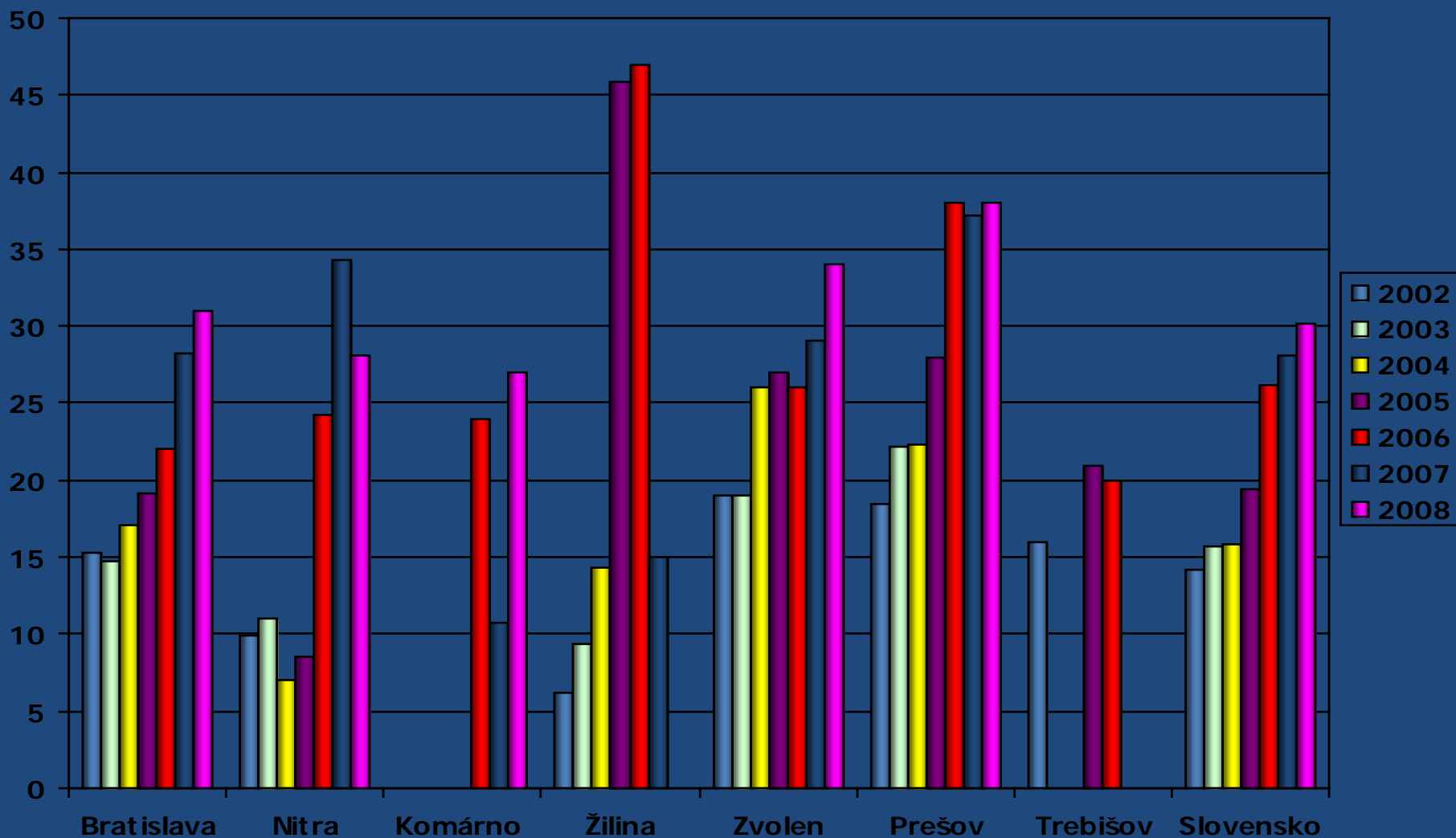

□ J01FA02 Spiramycin   ■ J01FA06 Roxithromycin   ■ J01FA09 Clarithromycin   □ J01FA10 Azithromycin   ■ J01FF01 Clindamycin

Streptococcus pneumoniae v rokoch 2002- 2008

rezistencia na makrolidy (%)

(Slovenský medicínsky dialóg 2010)

Slovenský medicínsky dialóg : 2001- 2009

všeobecní lekári pre deti a dorast
akútne infekcie dýchacích orgánov (ARI)

- Retrospektívne a prospektívne údaje
- Trendy spotreby antibiotík
- Trendy rezistencie na antibiotiká
- Využitie laboratórných vyšetrení
- Indexy kvality preskripcie antibiotík

Projekt GRACE : 2006- 2011

všeobecní lekári pre dospelých
chronické infekcie dýchacích orgánov

- Koordinácia univerzitou v Cardiffe
- Sledovanie preskripcie antibiotík v jednotlivých štátoch EU
- Sledovanie využívania laboratórných vyšetrení
- Zastúpenie jednotlivých bakteriálnych a vírusových patogénov

**CIEĽOM: INFORMOVANÍM A VZDELÁVANÍM ZEFEKTÍVNIŤ
PRESKRIPCIU ATB V AMBULANTNEJ PRAXI**

Slovenský medicínsky dialóg

Slovak Medical Dialogue

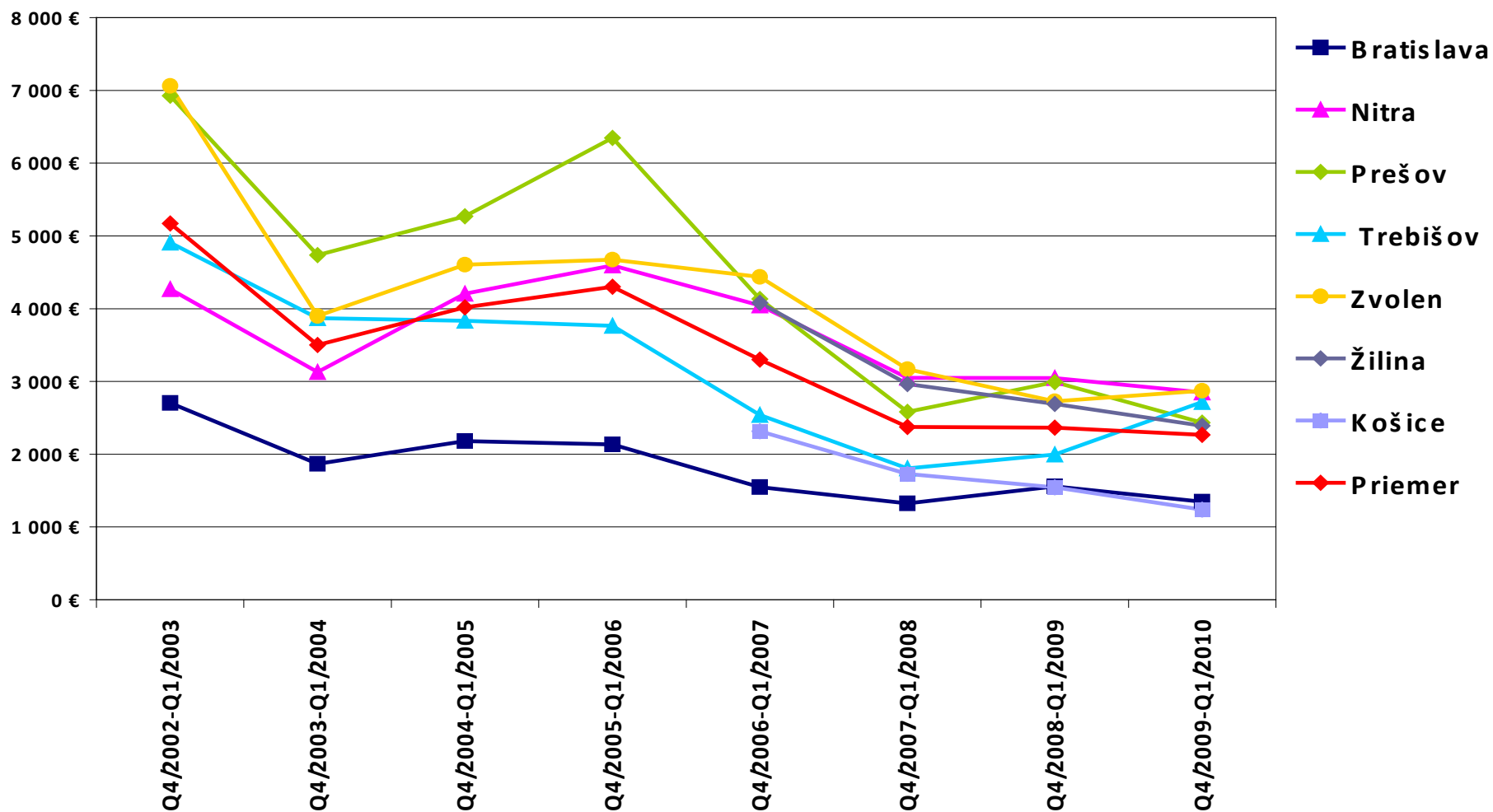
Ukazovateľ:	Cieľom je ukazovateľ:	10/2006 - 03/2007	10/2007 - 03/2008
Podiel pacientov s ATB na kapítovaných	znížiť	C	D
Podiel ATB na liečbe ARI v DDD	znížiť	E	D
Podiel ATB na liečbe ARI v Sk	znížiť	C	B
Náklady ATB na 1 pacienta s ARI	znížiť	C	C
Podiel amino-penicilínov pri akútnej tonzilitíde (v DDD)	znížiť	A	A
Podiel ATB pri sinusititis acuta (v DDD)	znížiť	A	B
Podiel celkovej preskripcie ATB k makrolidom (v DDD)	zvýšiť	C	C
Podiel širokospektrálnych PNC ku makrolidom (v DDD)	zvýšiť	B	B

Umiestnenie v rámci projektu medzi 97 pediatriami podľa hodnôt vybraných 8 ukazovateľov:	53	50
---	-----------	-----------

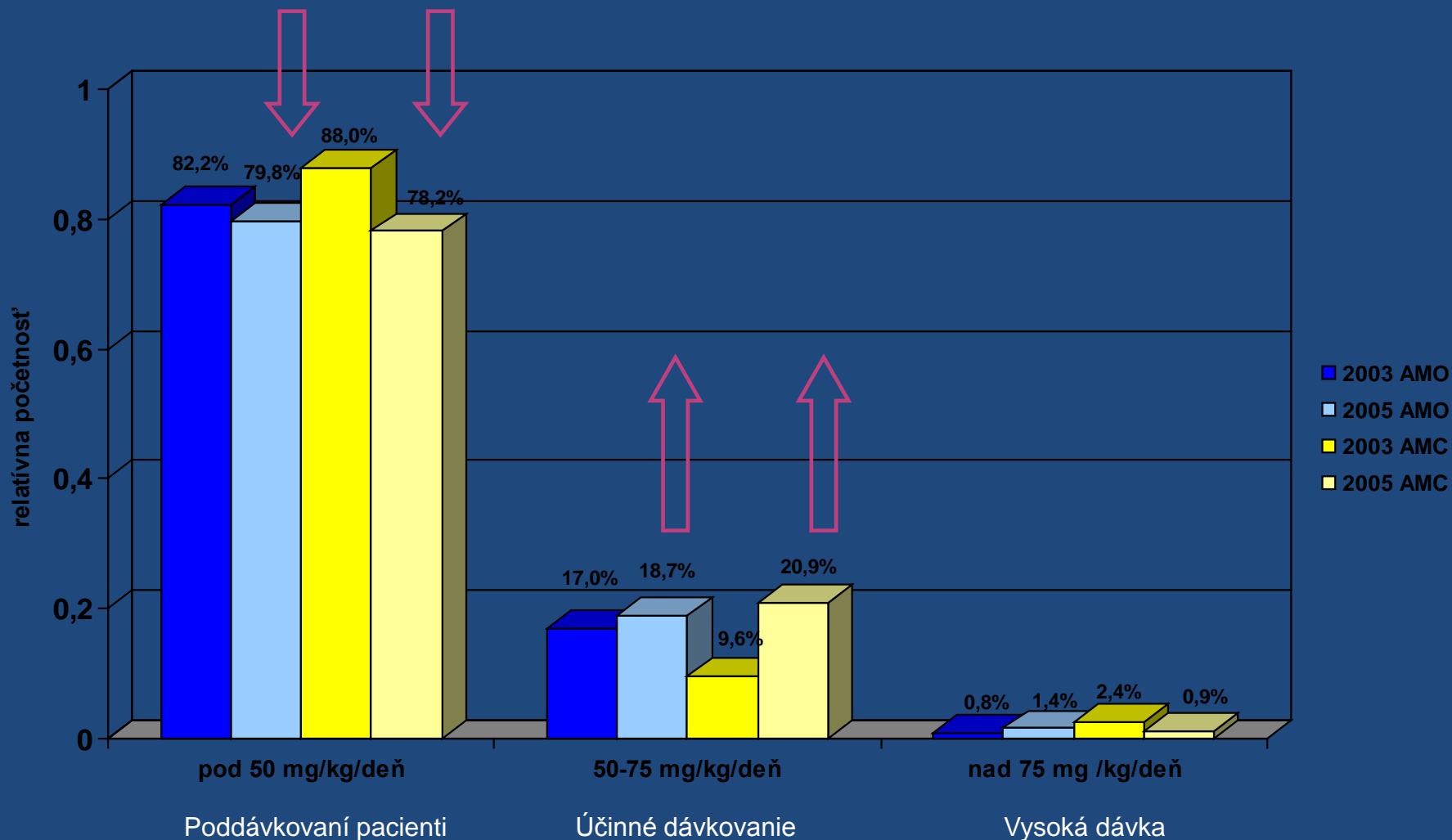
SLOVENSKÝ MEDICÍNSKY DIALÓG – sledovanie nákladov VŠZP (v SKK) na preskripciu ATB na 1 lekára v rokoch 2003-2010

(Slovenský medicínsky dialóg 2010, ISBN 978-80-224-1140-0)

Náklady zdravotnej poisťovne na 1 lekára v € na ATB

Porovnanie dávkovania aminopenicilínov v štúdií S- MedDial - 2003 a 2005

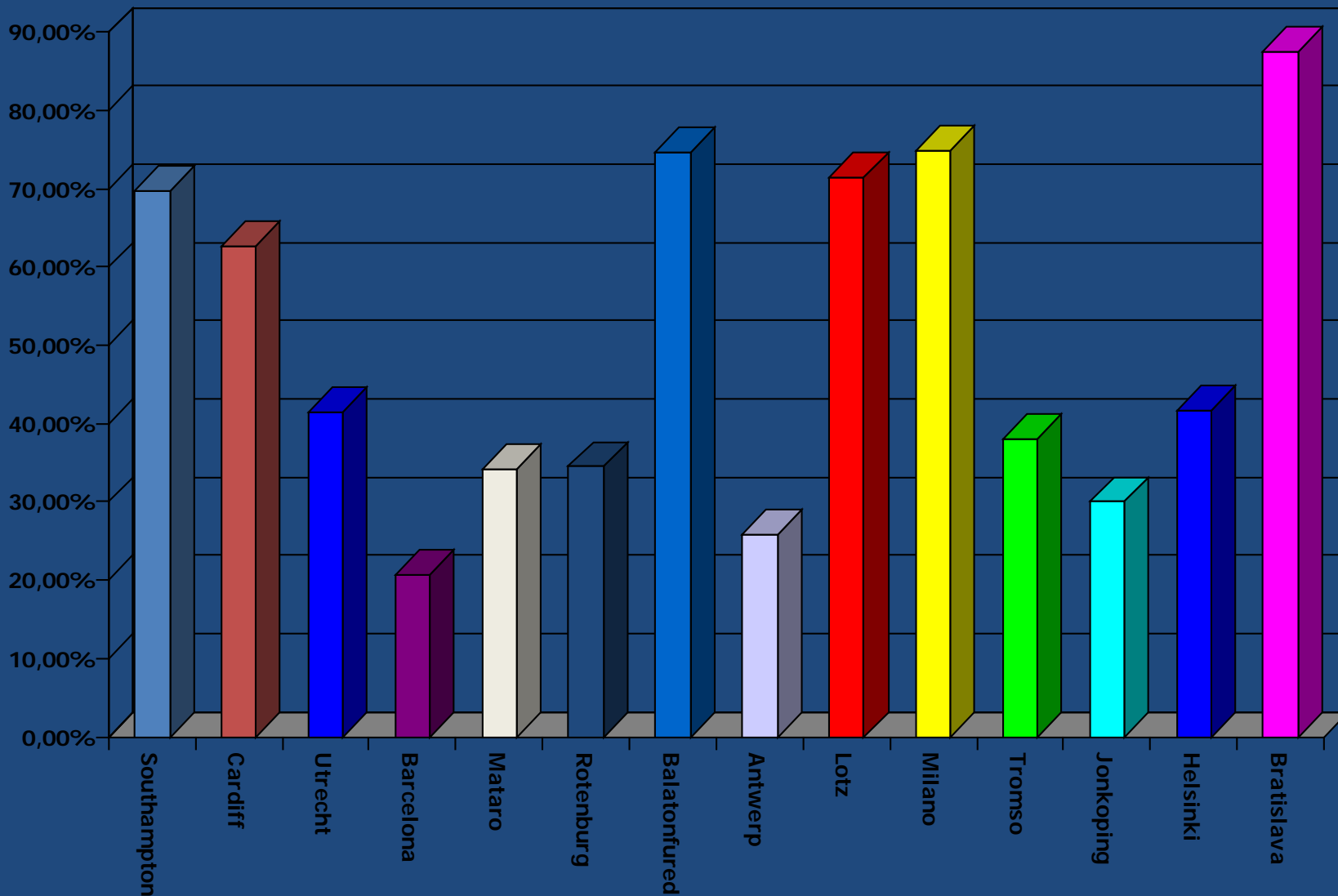

Genomics to combat Resistance against
Antibiotics in Community-acquired LRTI in Europe

GRACE - preskribcia antibiotík v projekte GRACE v spolupracujúcich

krajinách v r. 2006 (priemer 52,7 %).

Príčina rezistencie – súbeh :

1. Diagnostická stratégia:

CRP

klinicky relevantné vzorky

cielená laboratórna diagnostika

2. Antibiotická preskripcia

celková spotreba antibiotík

spotreba určitých skupín antibiotík

spotreba podľa vekových kategórií

ŠKOLA ANTIBIOTICKEJ TERAPIE

SKANT (Škola antibiotickej terapie) sa zameriava na sledovanie preskripcie antibiotík v ambulantnej praxi, jeho cieľom je zníženie nákladov na lieky bez negatívneho zdravotného dopadu na obyvateľstvo. Súčasťou projektu je snaha znížiť rezistenciu na antibiotiká v ambulantnej praxi a racionalizácia laboratórnej diagnostiky, nakoľko je základným predpokladom cielenej antibiotickej liečby a to nielen využívaním parametrov na odlišenie bakteriálnej a vírusovej infekcie, ale aj zistením pôvodcu ochorenia z klinicky validnej vzorky. SKANT predstavuje možnosť zlepšenia kvality preskripcie antibiotík využitím edukácie predpisujúceho praktického lekára.

Registračný formulár

Titul, meno, priezvisko .....

Kód lekára .....

Adresa pracoviska .....

Mesto ..... PSČ .....

Tel.: ..... email: ..... mob.: .....

V ....., dátum: ..... Podpis .....

Svojim podpisom súhlasím so spracovávaním osobných údajov na účel štúdie podľa zákona č. 428/2002

Vopred Vám ďakujeme za Vašu spoluprácu!

Kontakt: *doc. MUDr. Helena Hupková, PhD.*
email: *helena.hupkova@fmed.uniba.sk*
zdravemesto@zdravemesto.sk
tel.: *02/59357 206, 207*
0911 762 700, 02/55572 615

Bc. Katarína Dekanková
dekankovak@gmail.com
katarina.dekankova@zdravemesto.sk
0911 637 481

Škola antibiotickej terapie je realizovaná v spolupráci s:

Predstavenie

 Pilotná štúdia

 Všeobecní lekári pre dospelých

 Sledovanie a vyhodnocovanie diagnostiky a liečby infekcií v ambulantnej praxi

 Pokračovanie projektu Slovenský medicínsky dialóg (S- MedDial)

KÓD LEKÁRA:

PACIENT:

/Iniciálky mena a priezviska/   Dátum vyšetrenia: Pohlavie: M / Ž

Dátum narodenia pacienta (deň, mesiac, rok):   Hmotnosť pacienta [kg]:

Poradie návštevy u všeobecného lekára pri danej diagnóze: (zakrúžkujte): 1. 2. 3. 4. 5.

Klinická diagnóza: (označte krížikom jednu alebo viac diagnóz)

☐	Rhininitis acuta	☐	Chrípka
☐	Tonsilopharyngitis acuta	☐	Pertussis
☐	Sinusitis acuta	☐	Otitis media acuta, Otitis externa
☐	Bronchitis acuta, Tracheobronchitis acuta	☐	Uroinfekcia
☐	CHOCHP	☐	Infekcia GIT
☐	Pneumónia	☐	Infekcia kože a mäkkých tkanív
☐	Atypická pneumónia	☐	Lymfská borelióza
☐	Iná diagnóza(uveďte aká) :		

Klinická diagnóza stanovená bez laboratórných vyšetrení: ÁNO – NIE

Ak nie, aké ďalšie vyšetrenie boli vykonané: (označte krížikom jedno alebo viac vyšetrení)

☐	FW
☐	Leukocyty
☐	RTG vyšetrenie
☐	CRP (POCT)
☐	CRP vyšetrenie – odoslané do laboratória
☐	Moč chemicky
☐	Iné – (uveďte aké vyšetrenie) :

Laboratórne vyšetrenia mikrobiologického materiálu: (zakrúžkujte) ÁNO – NIE

Ak áno, aké: (označte krížikom jedno alebo viac vyšetrení)

	Serologické vyšetrenie:		
☐	Výter z hrdla	☐	
☐	Výter z nosa	☐	Chlamýdie, mycoplazmy
☐	Spútum	☐	Pertussis
☐	Krv na hemokultúru	☐	Lymfská borelióza
☐	Punktát z paranazálnej dutiny	☐	Helicobacter pylori
☐	Výter z ucha	☐	Virologické vyšetrenie, aké:
☐	Moč		
☐	Výter z rekta		
☐	Výter z rany		

Pacient ostáva v starostlivosti všeobecného lekára: ÁNO – NIE

Pacient odoslaný do starostlivosti k ambulantnému špecialistovi :   ÁNO – NIE

Pacient odoslaný na hospitalizáciu (ak áno uveďte na aké oddelenie):   ÁNO – NIE

LIEČBA INFEKCIÍ

1. Pacient liečený symptomaticky – bez antibiotika: (zakrúžkujte správnu odpoveď):   ÁNO - NIE

2. Ordinácia antibiotika na ambulancii všeobecného lekára: ÁNO – NIE

Charakteristika súboru

 Počet lekárov v štúdií : 9

7 – Zvolen

2 – Bratislava

 Počet spracovaných dotazníkov: 608

359 – Zvolen

249 – Bratislava

MUŽI	ŽENY
220	378

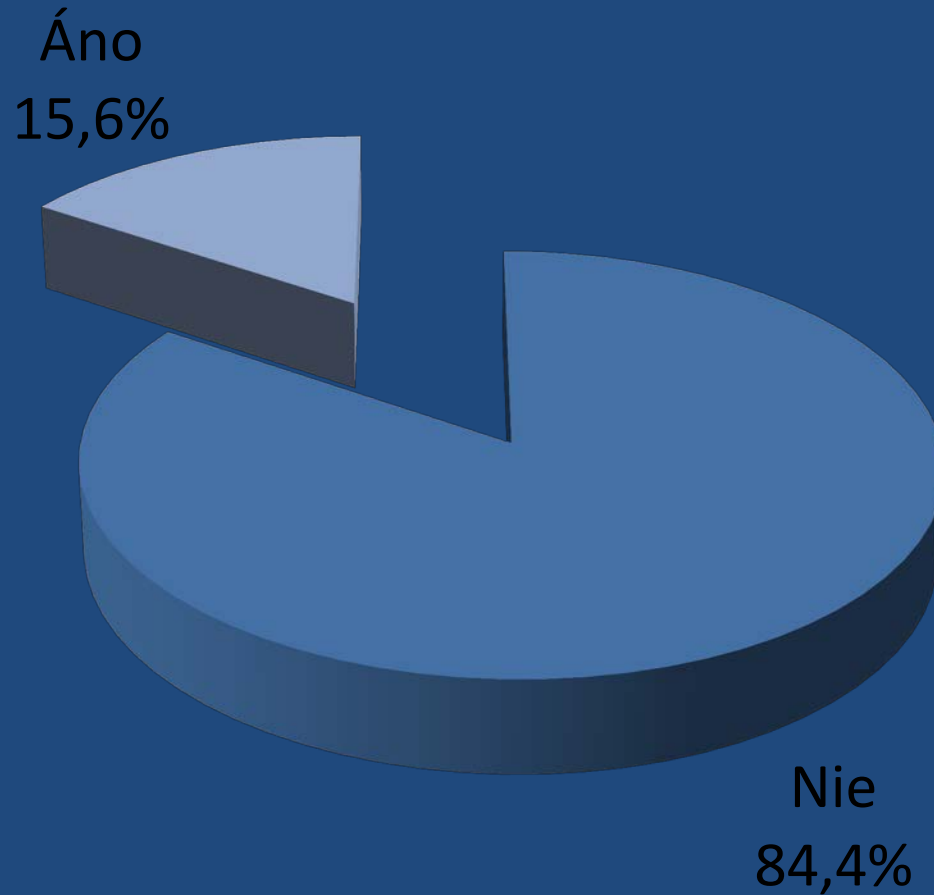
Výskyt diagnóz u pacientov (n=608)

Diagnóza	Počet	Podiel
Infekcia dýchacích organov	508	83,14%
Uroinfekcia	42	6,87%
Infekcia GIT	30	4,91%
Infekcia kože a mäkkých tkanív	18	2,95%
Otitis media acuta, Otitis externa	8	1,31%
Iná	5	0,82%
Lymfská borelióza	0	0,00%

Výskyt sledovaných klinických diagnóz (n=608)

Klinická diagnóza	Počet	Podiel
Bronchitis acuta, Tracheobronchitis acuta	224	28,11%
Tonsilopharyngitis acuta	190	23,84%
Rhinitis acuta	134	16,81%
Sinusitis acuta	102	12,80%
Uroinfekcia	42	5,27%
Infekcia GIT	30	3,76%
Chrípka	24	3,01%
Infekcia kože a mäkkých tkanív	18	2,26%
CHOCHP	12	1,51%
Otitis media acuta, Otitis externa	8	1,00%
Iná	5	0,63%
Pertussis	4	0,50%
Pneumónia	2	0,25%
Atypická pneumónia	2	0,25%
Lymfská borelióza	0	0,00%

Využitie laboratórných vyšetrení

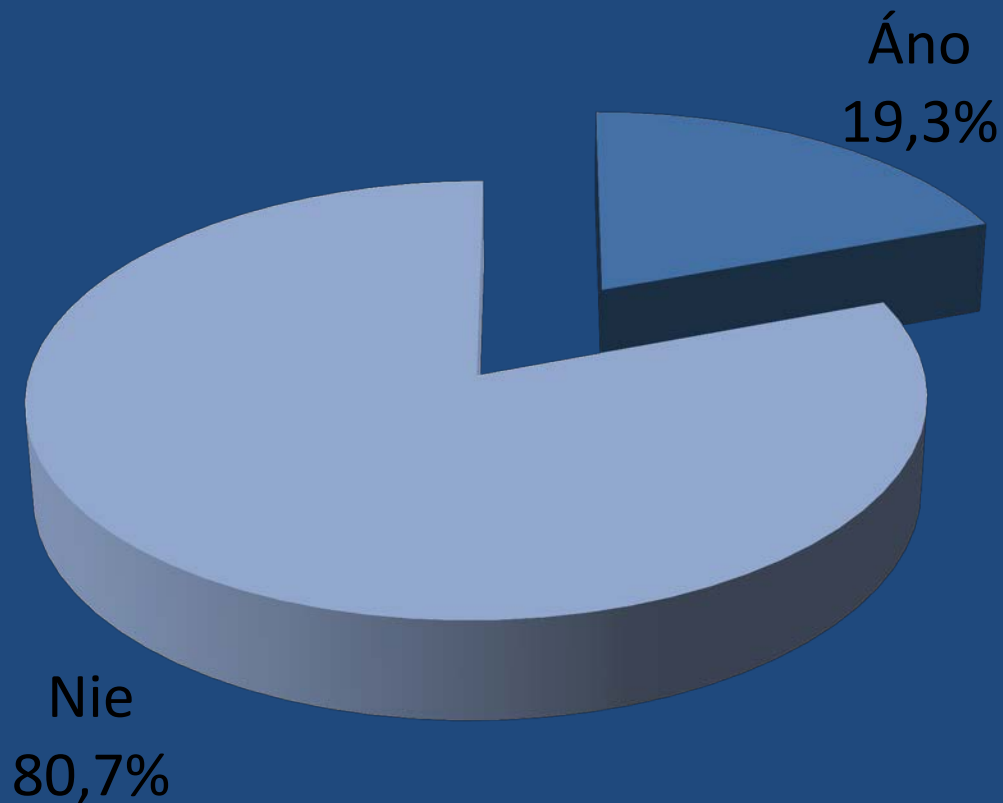

Využitie laboratórných vyšetrení (n=95)

Wyšetrenie	Počet
CRP	27
CRP POCT	27
Leukocyty	24
FW	21
Chemické vyš. moču	17
Iné	11
ASLO	7
RTG	5
Krvný obraz	3
IM test	3

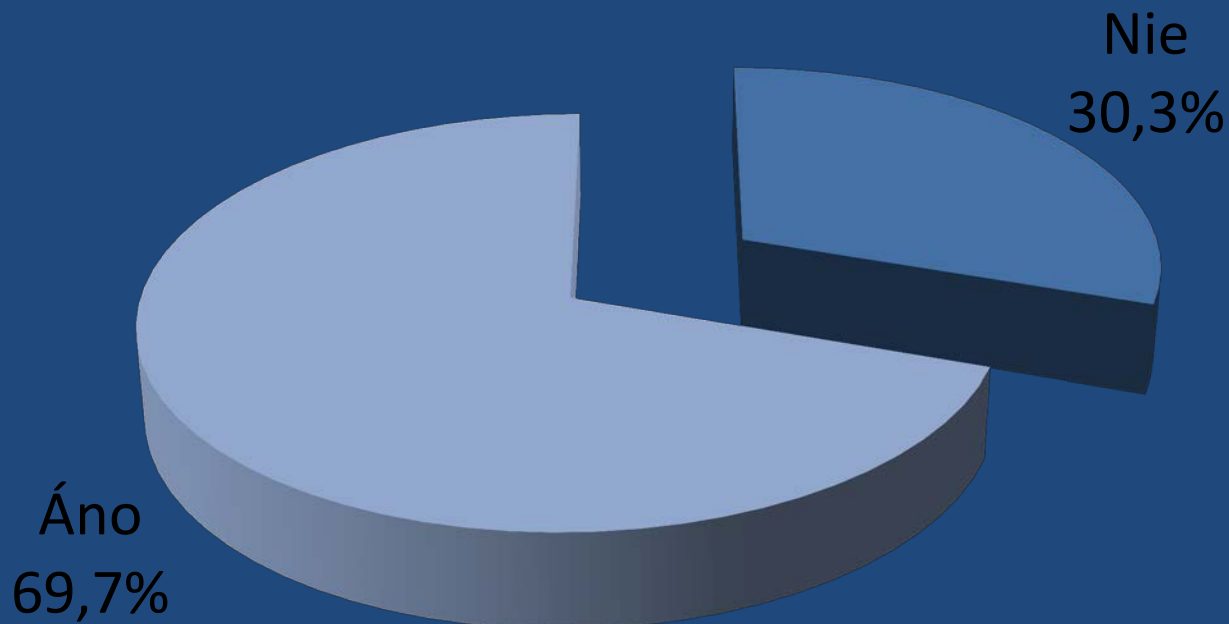
Využitie mikrobiologických vyšetrení

Využitie mikrobiologických vyšetrení (n=116)

Vyšetrenie	Počet
Výter z hrdla	73
Výter z nosa	32
Chlamýdie, mycoplazmy	14
Spútum	13
Moč	11
Pertusis	7
Výter rekta	4
Iné	3
Výter z ucha	1
Virologické vyšetrenie	1
Helicobacter pylori	1

Indikácia ATB liečby

Spektrum použitých antibiotík podľa skupín (n=424)

Antibiotická skupina	Počet	Podiel
Aminopenicilíny s inhibítormi betalaktamáz	156	36,8%
Makrolidy	107	25,2%
Aminopenicilíny	40	9,4%
Chinolóny	40	9,4%
Cefalosporíny	33	7,8%
Penicilíny základné	25	5,9%
Iné ATB liečivá	11	2,6%
Linkosamidy	7	1,7%
Tetracyklíny	4	0,9%
Sulfametoxazol a trimetoprim	1	0,2%

Indikácia ATB u jednotlivých diagnóz (n=144)

Tonsilopharyngitis acuta	Počet	Podiel
Amoxicilín a inhibítor betalaktamázy	43	29,9%
Amoxicilín	25	17,4%
Fenoxymetylpenicilín	22	15,3%
Klaritromycín	21	14,6%
Azitromycín	12	8,3%
Cefuroxim	12	8,3%
Klindamycín	3	2,1%
Ofloxacín	2	1,4%
Ciprofloxacín	1	0,7%
Spiramycín	1	0,7%
Cefixim	1	0,7%
Bacitracín/neomycín	1	0,7%

Sledované rizikové faktory (n=608)

Rizikový faktor	Počet	Podiel
Pacient alergický na penicilín	79	13,1%
Pacient je po predchádzajúcej hospitalizácii	16	2,7%
Porucha obranyschopnosti	36	6,0%
Nádorové ochorenie	12	2,0%
Diabetes melitus	18	3,0%
Fajčenie Aktívne	86	14,1%
Fajčenie: Pasívne	33	5,4%

Očkovanie proti chrípke a pneumokokom (n=608) sledovanie vakcinácie

Očkovanie	Počet	Podiel
Očkovanie proti chrípke	56	9,3%
Očkovanie proti pneumokokom	15	2,5%

Záver

- ✚ **Tracheobronchitis, bronchitis ac., sinusitis ac.** – prevažne vírusovej etiológie – u 28, 11 %, resp. 12,8 % pacientov. ATB indikované u 84,8 %, resp. 78,4 % pacientov.
- ✚ Nízky počet využívania **laboratórnych 15,6 % a mikrobiologických vyšetrení 19,3 %** .
- ✚ **Penicilíny** indikované u 50,7 % pacientov.
- ✚ **Amoxicilín a amox./klav. bol u tonsilopharyngitídy** nesprávne indikovaný u 47,3 % pacientov.
- ✚ **Nízka preočkovanosť** proti chrípke (9,3 % pacientov) a pneumokokovým infekciám (2,5 % pacientov).
- ✚ *Je potrebné pokračovať v štúdií a porovnať preskripciu antibiotík vo viacerých regiónoch SR.*

„Mikroorganizmy vládli na Zemi už před příchodem lidí. Počtem nás mnohonásobně převyšují, neútočně nás hubia, kalia nám potešenie zo sexuálneho života, celé storočia ovplyvňovali naše dejiny i objaviteľské cesty; opakovane masakrovali ľudstvo tak, že z nás ostal len uzlíček strachu. Sú síce krehké, ale nekonečne pružné a desivo prispôsobivé. Cez všetko naše úsilie ostávajú nepotlačiteľné a neporaziteľné; určite tu ešte stále budú, až my ako druh tu nebudeme. „

Richard Gordon: Podivuhodné dějiny lékařství ,1993

Ďakujem za pozornosť